

**Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 32 hallituksen
esityksestä sotilastapaturmalaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi
laeiksi**

Eduskunta on 11 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 98 sotilastapaturmalaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen, vanhempi hallitussihteeri Mervi Virtanen ja esittelijä Jaakko Hannula sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, hallitusneuvos Eero Lavonen ja nuorempi hallitussihteeri Seppo Kipinoinen puolustusministeriöstä, majuri Heimo Hakala pääesikunnasta, ylijohtaja Jukka Laaksonen tapaturmavirastosta, toimitusjohtaja Tapani Miettinen Tapaturmavakuutuslaitosten Liitosta ja liiton entinen puheenjohtaja Timo Toropainen Suomen Varusmiesliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sotilastapaturmalaila korvattavaksi nykyinen sotilasvammalaki asevelvollisten, Yhdistyneiden Kansakuntien suomalaisissa valvontajoukoissa palvelevien sekä eräiden puolustusvoimien palveluksessa olevien henkilöiden osalta. Järjestelmä vastaa lakisääteistä tapaturmavakuutusjärjestelmää siten, että nuorten asevelvollisten erityistarpeet ja asevelvollisuuden suorittamisen erityisolosuhteet on pyritty ottamaan huomioon.

Sotilastapaturmalain nojalla korvattaisiin sotilastapaturmat ja palvelussairaudet. Asevelvollisuutta suoritettaessa vallitsevat erityisolosuhteet on otettu huomioon siten, että tapaturman suoja kattaa myös säännönmukaisella vapaa-ajalla ja palvelukseen liittyvillä lomilla tapahtuneet tapaturmat. Palvelussairaudet ehdotetaan korvattavaksi. Järjestelmä antaa mahdollisuuden myös kuntoutuksen nykyistä tehokkaampaan järjestämiseen. Poikkeuksena tapaturmavakuutuslainsäädännössä on erityinen säännös vähimmäisvuosityöansiesta, jolla nuorille ja usein vailla ammatillista koulutusta oleville asevelvollisille turvattaisiin riittävä vähimmäiskorvaus.

Sotilasvammalaki jää voimaan ennen lainsäädännön voimaantuloa asepalveluksessa tapahtuneen vammautumisen ja sairastumisen korvausjärjestelmänä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta. Tämän lain nojalla korvataan puolustusvoimille kuuluvista taisteluvälineistä aiheutuneet ruumiinvammat.

Ehdotettu lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta.

Sosiaalivaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Lainsäädännön uudistaminen puuttumatta kuitenkaan sotainvalidien erityiseen sosiaaliturvaan on tarkoituksenmukaista ja antaa mahdollisuudet kehittää asevelvollisten tapaturmakorvausta heidän nimenomaiset olosuhteensa huomioon ottaen. Samalla valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että tapaturmavirastolle on turvattava riittävät voimavarat tämän tehtävän suorittamiseen, jotta sotainvalidien jo ennestään hidas hakemusten käsittely ei vaikeudu.

Taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvausmenettely saattaa vahingoittuneen kannalta vaikeutua. Näiden tapaturmien korvaamista on jatkuvasti seurattava ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin järjestelmän yksinkertaistamiseksi ja vahingoittuneiden korvausten saamisen varmistamiseksi.

Varusmiesten sairastumisista on merkittävä osa psykiatristen tautien aiheuttamia. Tästä syystä valiokunta kiirehtii sen selvittämistä, voidaanko psyykkisten syiden johdosta sairastumiset saattaa korvausjärjestelmän piiriin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun sotilastapaturmalain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla saattaa syntyä eräissä tapauksissa epäselvyyttä vapaa-ajalla ja palvelukseen liittyvällä lomalla tapahtuneiden tapaturmien

korvaamisissa niissä tapauksissa, joissa henkilö on pitkällä henkilökohtaisella syylomalla. Tässä syystä valiokunta ehdottaa sanottua lainkohtaa muutettavaksi, jolloin palveluspaikan ulkopuolella vietetyllä säännönmukaisella vapaa-ajalla tarkoitetaan päivittäistä iltavapaata, viikonloppuvapaata ja isyysvapaata. Palvelukseen liittyvällä lomalla tarkoitetaan kuntoisuuslomaa, henkilökohtaista lomaa ja palvelusajaksi laskettavaa henkilökohtaista syylomaa. Yli 14 vuorokauden pituista henkilökohtaista syylomaa, jota on mahdollisuus saada erityisestä syystä anomuksesta, ei ehdotettu lainsäädäntö koskisi.

Tällöin vapaa-aikana, isyysvapaalla, henkilökohtaisilla lomilla, kuntoisuuslomilla sekä palvelusajaksi laskettavilla henkilökohtaisilla syylomilla sattuvat vahingoittumiset korvattaisiin sotilastapaturmalain nojalla. Kun henkilökohtaista syylomaa myönnetään pakottavista henkilökohtaisista syistä opiskelun, taloudellisten tai sosiaalisten syiden perusteella yli 14 vuorokautta, ei tällaisilla pitkällä, selvästi tiettyä tarkoitusta varten myönnettyillä palvelukseen kuulumattomilla lomilla sattuvien vahingoittumisten korvaamista pidetä perusteltuna eikä korvata sotilastapaturmalain nojalla.

Lain soveltamisalan piirissä oleva henkilö saattaa joissakin tapauksissa tehdä sellaista työtä tai harjoittaa ammattia, jossa hän on tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisesti vakuutettu. Näiden tapauksien yhteensovitusongelmien ratkaisemiseksi sosiaalivaliokunta ehdottaa 2

§:ään lisättäväksi uuden momentin, jonka nojalla sotilastapaturmalain mukaan ei saa korvausta niissä tapauksissa, joissa henkilöllä on oikeus saada korvausta tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan. Valiokunta ehdottaa vuosityöansion määrittelyssä otettavaksi käyttöön loukkaantuneelle edullisimman vaihtoehdon.

Valiokunta kiinnittää huomiota niihin tapauksiin, joissa asevelvollisuutensa suorittaja ei ole ehdotetun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisella lomalla eikä palveluksessa tai palvelukseen liittyvässä 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuilla matkoilla tai alueilla, mutta hänen asevelvollisuuslain mukainen palvelusajansa kuitenkin kuluu. Kun lain muuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista myös kaikkien muiden tilanteiden huomioon ottamiseksi, joissa palvelustaan suorittava saattaa joutua tapaturmaan, on lakia tulkittava laajasti. Huomioon on otettava kaikki ne tilanteet, joissa palvelusaika kuluu, jotta asevelvollisuuttaan suorittavalle tai hänen perheelleen ei synny perusteettomia menetyksiä esimerkiksi palvelusrikkeiden vuoksi.

Hallituksen esityksen perusteluihin ja edellä sanottuun viitaten sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja että ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Sotilastapaturmalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Sotilastapaturma

Sotilastapaturmalla tarkoitetaan tässä laissa tapaturmaa, joka on aiheuttanut vamman tai sairauden:

(1—3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4) palveluspaikan ulkopuolella vietetyllä asevelvollisuuslain ja sen soveltamisesta annetun

asetuksen mukaan palvelusajaksi laskettavalla vapaa-ajalla, isyysvapaalla ja lomalla.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sotilastapaturmana tai palvelussairautena ei kuitenkaan pidetä sellaista ansiotyössä sattunutta tapaturmaa tai aiheutunutta ammattitautia, josta 1 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus saada korvausta tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaan. Jos tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla maksettava korvaus antaisi 1 §:ssä tar-

*koitetulle henkilölle pienemmän etuuden kun
tässä laissa tarkoitettu korvaus, maksetaan yli-
määräinen osuus sotilastapaturmalain nojalla.
(Uusi mom.)*

3—9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokun-
nassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skin-
nari, varapuheenjohtaja Louvo (osittain), jäse-
net Ala-Harja, Alaranta (osittain), Hurskainen
(osittain), Kankaanniemi, Koistinen, Kärhä,

P. Leppänen (osittain), Mäkipää, Nordman
(osittain), Paavilainen (osittain), Rantanen,
Rinne (osittain), Stenius-Kaukonen, Taina
(osittain) ja Väistö (osittain) sekä varajäsenet
Kautto (osittain) ja Wahlström (osittain).

Vastalauseita

I

Valiokunta on käsitellessään hallituksen esi-
tystä n:o 98 päätnyt sellaiseen kannanottoon
lain tulkinnasta, johon tulkintaan en voi yhtyä.
Mietinnön 14. kappaleessa valiokunta katsoo,
että lakia on tulkittava laajasti ja mainitsee
korvauksen piiriin kuuluvana esimerkkinä pal-
velurikkeet. Palvelurikkeet pitävät sisällään
muun muassa luvattomat poistumiset palvelu-
paikalta. Kun varusmiespalveluksessa olevan
henkilön henkilökohtaisella syyllomalla sattun-
ut tapaturma kysymyksessä olevan lain nojal-

la jää sotilastapaturmalain korvauksen ulko-
puolelle, katson, ettei korvausta pidä laajentaa
palvelusvelvollisuuden vastaisista teoista aiheu-
tuneisiin rikkomuksiin sillä tavoin kuin valio-
kunta on esittänyt. Käytännössä tämä voi joh-
taa siihen, että asevelvollinen on paremman
sosiaaliturvan alainen poistuessaan palvelus-
paikaltaan ilman lupaa hoitamaan yksityis-
asioitaan kuin hakemalla tämänkaltaiseen pois-
tumiseen virallisen luvan.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1990**Lea Kärhä**

II

Sosiaalivaliokunnan mietintö hallituksen esi-
tyksestä sotilastapaturmalaksi sekä eräksi sii-
hen liittyviksi laeiksi on pääpiirteittäin onnistu-
nut. Valiokunta on pystynyt mietinnössään
täydentämään merkittävästi niitä puutteita,
joita hallituksen esityksessä oli. Sosiaalivalio-
kunta on kuitenkin mietinnössään päätnyt

esittämään lain tulkitemista laajasti tapatur-
matilanteessa siten, että käytännössä myös lu-
vottomasti palveluspaikaltaan poistunut varus-
mies voisi saada korvausta. En voi yhtyä valio-
kunnan enemmistön mielipiteeseen, koska ky-
seinen muutos saattaisi palvelusrikkomuksen
nuhteettomaan palveluun rinnastettavaksi

teoksi. Mikäli näin meneteltäisiin, hämärtyisi oikean ja väärän raja aiheuttaen tunteen, ettei armeijakurin rikkominen ole oikeastaan mikään rikkomus. Tämän takia kaikkia palvelusrikkomuksia tulee johdonmukaisesti kohdella rikkomuksina sääntöjä vastaan.

Ehdotan,

että valiokunnan mietintöön kirjattaisiin seuraavaa:

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1990

Lea Mäkipää

”Valiokunta edellyttää, että sotilastapaturmalain mukaista korvausta ei kuitenkaan makseta tapauksissa, jolloin varusmies on luvatta poistunut palveluspaikaltaan, paitsi silloin kun kyseessä on lääketieteellisesti todistettavasti edesvastuuttomassa tilassa ollut varusmies.”